

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi A. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa
555/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 grudnia 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa 555/23 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej A. K. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2.000
(dwa tysiące) złotych za okres od 24 lutego 2023 r. do 1 grudnia
2025 r.;**
- 3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Katowicach na rzecz skarżącej A. K. kwotę 200 (dwieście)
złotych tytułem opłaty od skargi.**

Tomasz Przesławski

Tomasz Demendecki

Adam Redzik

UZASADNIENIE

Dnia 29 września 2025 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) A. K. (dalej: „skarżąca”), reprezentowana przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wniosła do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie o sygn. akt: I ACa 555/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach. W przedmiotowej skardze skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym aktualnie przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach Wydział I Cywilny pod sygn. akt: I ACa 555/23, nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach zalecenia rozpoznania niniejszej sprawy bez zbędnej zwłoki;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącej kwoty 10.000,00 zł (dziesięć tysięcy złotych).

W uzasadnieniu skargi wskazano, że pismem w dniu 19 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach doręczył pełnomocnikowi skarżącej odpis apelacji pozwanego z dnia 10 lutego 2023 r., pouczając jednocześnie, że Sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, chyba, że strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy. Wniosek o przeprowadzenie rozprawy złożyła strona pozwana w apelacji. Pismem z dnia 31 maja 2023 r. pełnomocnik powódki złożył odpowiedź na apelację pozwanej, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dniu 6 czerwca 2023 r. Pomimo upływu ponad dwóch lat od wpływu odpowiedzi na apelację do Sądu nie zostały podjęte jakiejkolwiek czynności zmierzające do rozpoznania sprawy przez Sąd II instancji, w tym nie wyznaczono terminu rozprawy.

Działając na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725 ze zm.), Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach zgłosił udział Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach w sprawie ze skargi A.K. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez

nieuzasadnionej zwłoki w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w Katowicach pod sygn. akt I ACa 555/23, a także wniosł o oddalenie skargi w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy: uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17;

21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W realiach niniejszej sprawy wskazać należy, że akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dniu 24 lutego 2023 r. (t. II k. 216) i tego dnia zarejestrowano sprawę w repertorium I ACa 555/23 (t. II k. 217). W dniu 7 marca 2023 r. wylosowano w systemie SLPS sędziego referenta (t. II k. 218). W dniu 23 maja 2023 r. zarządził Sąd, aby doręczyć odpis apelacji pełnomocnikowi powódki oraz poinformować strony o wylosowaniu sędziego sprawozdawcy (t. II k. 220). Następnie, w dniu 31 maja 2023 r. strona powodowa wniosła odpowiedź na apelację (t. II k. 225). W dniu 24 września 2025 roku, a zatem po wpłynięciu do Sądu Apelacyjnego w Katowicach skargi powoda na przewlekłość postępowania, Sąd wyznaczył termin rozprawy na 27 listopada 2025 r. (t. II k. 236), który się odbył (t. II k. 254), zaś 1 grudnia 2025 r. Sąd Apelacyjny ogłosił wyrok w sprawie (t. II k. 256-258).

Sąd Najwyższy ustalił zatem, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwało dwa lata i dziewięć miesięcy, zaś Sąd Apelacyjny wyznaczył termin rozprawy po 31 miesiącach od dnia wpłynięcia sprawy do Sądu, co nastąpiło po wniesieniu przedmiotowej skargi przez powodów.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe, czego także nie wykazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez

nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania sądu/wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13).

Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 10.000 zł. Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2.000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Katowicach, tj. 24 lutego 2023 r., do dnia wydania wyroku, tj. 1 grudnia 2025 r., upłynęło około 2 lata i 9 miesięcy

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznaje, że odpowiednia jest kwota 2.000 zł za okres od 24 lutego 2023 r. do 1 grudnia 2025 r.

Z uwagi na okoliczność, iż w dniu 24 września 2025 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach wyznaczył termin rozprawy na dzień 27 listopada 2025 r., a wyrok w sprawie zapadł 1 grudnia 2025 r., Sąd Najwyższy uznał wniosek skarżącej w zakresie wydania zalecenia rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki za bezprzedmiotowy.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącą opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

Tomasz Przesławski

Tomasz Demendecki

Adam Redzik

[MR]

[r.g.]